

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

Θεωρητικά στοιχεία

Απρόσωπα ρήματα λέγονται όσα απαντούν συνήθως, ή μόνο, στο γ' ενικό πρόσωπο και δεν έχουν υποκείμενο όνομα που φανερώνει πρόσωπο ή πράγμα.

Οι **απρόσωπες εκφράσεις** ισοδύναμες προς τα απρόσωπα ρήματα, σχηματίζονται:

- α. από ένα ουσιαστικό + *ἐστί* (*καιρός ἐστί, ἀνάγκη ἐστί, ἔργον ἐστί*)
- β. από ένα ουδέτερο επιθέτου + *ἐστί* (*ἄξιόν ἐστί, δίκαιόν ἐστί, δεινόν ἐστί*)
- γ. από ένα ουδέτερο ρηματικού επιθέτου + *ἐστί* (*βιωτόν ἐστί, διδασκτέον ἐστί*)
- δ. από ένα ουδέτερο μετοχής + *ἐστί* (*εἰκός ἐστί, πρέπον ἐστί, δέον ἐστί*) και
- ε. από ένα τροπικό επίρρημα + *ἔχει* (*καλῶς ἔχει, ῥαδίως ἔχει, εὖ ἔχει*)

Ὡς υποκείμενο στα απρόσωπα ρήματα και στις απρόσωπες εκφράσεις τίθεται συνήθως:

α. ἀναρθρο ἀπαρέμφατο, εἰδικό ἢ τελικό

π.χ. Κῦρος λέγεται σὺν πολλοῖς δακρύοις ἀποχωρῆσαι

β. ονοματική πρόταση (εἰδική, ἐνδοιαστική, πλάγια ἐρωτηματική)

π.χ. Ἀρκεῖ ὅτι τῶν ἄλλων καταγελαῶς.

Κίνδυνός ἐστί μὴ μεταβάλωνται καὶ γένωνται μετὰ τῶν πολεμίων.

Ἀπόρως ἡμῖν ἔχει πόθεν τύχοιμεν ἂν σωτηρίας.

Με τα απρόσωπα ρήματα και τις απρόσωπες εκφράσεις συνάπτεται συνήθως ένας προσδιορισμός σε δοτική, που ονομάζεται **δοτική προσωπική** · δηλώνει το πρόσωπο, στο οποίο αναφέρεται το ρήμα και από αυτήν συχνά εννοείται σε αιτιατική το υποκείμενο του εξαρτημένου απαρεμφάτου.

π.χ. Οὐ ράδιον ἦν **Ἀλκιβιάδῃ** (δοτ. προσ.) σῶσαι τὴν πόλιν.

Ἀλκιβιάδην= υποκείμενο του απαρεμφάτου.

Μερικά από τα πιο συχνά **απρόσωπα ρήματα** είναι: *χρή, δεῖ* (=πρέπει), *δοκεῖ* (φαίνεται καλό), *προσῆκει* (=ταιριάζει), *λέγεται, ὁμολογεῖται* κ.ά.

Μερικές από τις πιο συχνές **απρόσωπες εκφράσεις** είναι: *δέον ἐστί* (=πρέπει να), *καιρός ἐστί* ή *ῥα ἐστί* (=εἶναι κατάλληλη στιγμή να), *ράδιόν ἐστί* (=εἶναι εύκολο να), *εἰκός ἐστί* (= εἶναι φυσικό / λογικό να) κ.ά.

Ασκήσεις

1. Στις παρακάτω προτάσεις να υπογραμμίσετε τα απρόσωπα ρήματα και τις απρόσωπες εκφράσεις και να βρείτε τη δοτική προσωπική (όπου υπάρχει).

α. Προσῆκει τοῖς πολίταις προθύμως πείθεσθαι τῷ ἄρχοντι.

β. Τοῖς φαύλοις ἐνδέχεται τὰ τυχόντα ποιεῖν.

γ. Ἄξιόν ἐστιν ἡμῖν ἐπαινέσαι τὴν ἀρετὴν τῶν προγόνων.

δ. Καλόν ἐστι τοῖς εὐδαίμοσι τοὺς τάλανας οἰκτίρειν.

ε. Οὐ χρὴ τῶν διδασκαλικῶν λόγων ἀμελεῖν.

στ. Ἀνάγκη ἐστὶν ἡμῖν τὰς πύλας φυλάττειν.

ζ. Χρὴ τοὺς εὐγενεῖς γενναίως φέρειν τὰς συμφοράς.

η. Χαλεπὸν ἐστὶν ἑαυτὸν γνῶναι.

θ. Δῆλόν ἐστι τὴν οἰκοδομίαν κατὰ σπουδὴν γενέσθαι.

ι. Φόβος ἐστὶ τοῖς γονεῦσι μὴ στερηθῶσι τῶν οἰκειοτάτων γηροτρόφων.

ια. Δῆλόν ἐστιν ὡς ἑκάτεροι διετέθησαν.

ιβ. Αναγκαῖόν ἐστι πείθεσθαι τοῖς νόμοις.

ιγ. Χρὴ ἡμᾶς τοὺς θεοὺς σέβειν.

ιδ. Δοκεῖ αὐτοῖς τὴν εἰρήνην δέχεσθαι.

ιε. Ἄξιόν ἐστι σὲ ὑμνεῖν.

ιστ. Δεῖ ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς τῶν πραγμάτων ἀκοῦσαι.

ιζ. Καλόν ἐστὶ τοὺς ἀνθρώπους ἀγαθοὺς εἶναι.

ιθ. Προσῆκει τοῖς πολίταις πείθεσθαι τοῖς νόμοις.

κ. Καιρὸς ἐστὶν ἡμῖν πράττειν τὰ δέοντα.

κα. Ἐξεστὶν παντὶ ἀνθρώπῳ ἀγορεύειν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

κβ. Δεῖ ἡμᾶς θεραπεύειν τοὺς θεοὺς.

κγ. Ἀνάγκη ἐστὶ φυλάττειν τὰς πύλας.

κδ. Χρὴ ἡμῖν ἐπαινεῖν τοὺς δικαίους ἄνδρας.

κε. Ἀδύνατόν ἐστι φεύγειν πεπρωμένον.

κστ. Καλῶς ἔχει μένειν ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ.

κζ. Οὐ προσήκει τοῖς νεανίαις μὴ ἀκούειν τοῖς αὐτῶν διδασκάλοις.

κη. Δοκεῖ ἡμῖν συμμαχίαν λῦσαι.

κθ. Λέγεται Κῦρον εἰσβαλεῖν εἰς τὴν Κιλικίαν.

λ. Νῦν ἔξεστὶν ὑμῖν εὐεργέτας φανῆναι.

λα. Οὐ ράδιον ἐστὶν τινὰ (=κάποιος) ἀγαθὸν πολίτην γενέσθαι ἄνευ δικαιοσύνης.

λβ. Οὐ δοκεῖ μοι ὠφέλιμον τὸν πόλεμον εἶναι.

2. Να μεταφράσετε τις παρακάτω προτάσεις στα αρχαία ελληνικά χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα απρόσωπα ρήματα ή τις κατάλληλες απρόσωπες εκφράσεις.

1. Πρέπει να λέμε την αλήθεια.
2. Αξίζει να τιμωρείς (=κολάζω) τους άδικους ανθρώπους.
3. Χρειάζεται να φυλάμε (=φυλάττω) την πόλη.
4. Είναι καλό να επιδιώκεις (=διώκω) την ειρήνη.
5. Μας φαίνεται καλό να πειθόμαστε στους νόμους.

3. Στις παρακάτω προτάσεις να κάνετε τη σύνταξη των απρόσωπων ρημάτων και εκφράσεων.

α) Ἐξεστιν ὑμῖν πορεύεσθαι οἴκαδε.

β) Οὐ πρόπον σοί ἐστι μὴ οὐ λέγειν τὰ δίκαια.

γ) Βέλτιόν ἐστι τοῖς Ἑλλησι θνήσκειν ἢ ἀεὶ τῷ τυράννῳ δουλεύειν.

δ) Ἔδοξεν αὐτῷ ἐπιστολὴν πέμπειν τοῖς Ἀθηναίοις.

ε) Οὐ δυνατόν ἐστιν ὑμῖν φυλάττειν τὴν πόλιν.

στ) Προσῆκει ἡμῖν ἅπασι κολάζειν τοὺς προδότας.

ζ) Νῦν οἷόν τέ ἐστιν (=εἶναι δυνατό) ἡμῖν εὐεργέτας γίγνεσθαι τῶν Θηβαίων.

η) Ἐξεστι Κλαζομενίοις ἀσχημονεῖν.

θ) Ἔδοξεν Ἀθηναίοις τὸν λιμένα τειχίσαι.

ι) Ἀναγκαῖόν ἐστιν ἡμῖν πράττειν ταῦτα.

ια) Δοκεῖ ἡμῖν κήρυκα τῷ βασιλεῖ πέμπειν.

ιβ) Ἐξεστιν ὑμῖν τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν σῶσαι.

ιγ) Τῷ ῥήτορι ἐγχωρεῖ (= εἶναι επιτρεπτό) ψευδῆ λέγειν;

4. Να βρείτε τι εἶδος τῆς σύνταξης (ταυτοπροσωπία - ετεροπροσωπία) ὑπάρχει στις παρακάτω προτάσεις.

α) Ἀντισθένης ἔλεγεν οὐδένα ἄνθρωπον ἀθάνατον εἶναι.

β) Χρὴ πάντας ἡμᾶς τοὺς θεοὺς σέβειν.

γ) Ἐβούλετο μόνος αὐτὸς τοῖς ἄρχουσι ἀγγέλειν τὴν νίκην.

δ) Δυνατόν ἐστιν ὑμῖν λαβόντας ὄπλα εἰς κίνδυνον ἐμβαίνειν.

ε) Κρίνω σε συμβουλεύειν τούτοις καλῶς.

στ) Αναγκάζεις με δεσπότην τὸν ἐμὸν κτείνειν οὐκ ἐθέλοντα.

ζ) Ὁμολογοῦμεν ἄδικοι εἶναι καὶ πλεονέκται.

η) Οὐ πολλοῦ δέω χάριν ἔχειν (= σχεδόν χρωστώ ευγνωμοσύνη) τῷ κατηγορῶ.

5. Στις παρακάτω προτάσεις να υπογραμμισθούν τα απρόσωπα ρήματα και οι απρόσωπες εκφράσεις, το υποκείμενό τους και το υποκείμενο του απαρεμφάτου.

- Δίκαιόν ἐστι σε βοηθεῖν τῷ ἀνδρί.
- Ἀδύνατόν ἐστι σοι παραμένειν διὰ νόσον.
- Λέγεται Κῦρον τεθνηκέναι.
- Ἔδοξεν Ἀθηναίοις τειχίζειν τὴν πόλιν.
- Προσῆκει ὑμῖν, ἄνδρες δικασταί, τιμωρεῖν Ἀγόρατον.
- Ράδιόν ἐστιν ὑμῖν διαβαίνειν τὸν ποταμόν.
- Ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι.
- Δυνατόν ἐστίν ὑμῖν ποιεῖν ταῦτα.

6. Να γίνει συντακτική ανάλυση των προτάσεων.

- Δίκαιόν ἐστιν τοῖς Ἑλλησι μὴ δουλεύειν τοῖς βαρβάροις.
- Πρέπει τοῖς ἀνδράσιν εἶναι θαρραλέους.
- Δεῖ ἡμῖν θαυμάζειν τὴν Ὀμήρου ποίησιν.

- Σωκράτης ἔλεγε τὴν ἀρετὴν εἶναι διδακτὴν.
- Χαλεπὸν ἐστὶν ἡμῖν εἰκάζειν τὰ μέλλοντα.
- Ἐδόκει αὐτοῖς οὐκ ἀσφαλεῖς εἶναι.
- Ἀνάγκη ἐστὶν ἡμῖν πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσιν.
- Ἀναγκαίως ἔχει τοὺς πολίτας ἀθροίσασθαι εἰς τὴν ἀγοράν.
- Καιρὸς ἐστὶ βουλευσασθαι περὶ τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων.
- Τοῖς νέοις ἀγαθὸν ἐστὶ τὸ σιγᾶν.
- Χρὴ τὸν Σωκράτην πιεῖν τὸ κώνειον.
- Λέγεται τὸν Φίλιππον τελευτήσαι.
- Τεθρύληται ὅτι Ἀλέξανδρος ἀπέθανε.
- Οὐ συμφέρει τοῖς Ἕλλησι πολεμεῖν ἀλλήλοις.

7. Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με τους κατάλληλους τύπους υποτακτικής ενεστώτα του ρ. ειμί.

α. Ἐὰν ..... (υποτ. ενεστ., β' εν.) φιλομαθής, ... (οριστ. μελλ., β' εν.) πολυμαθής.

β. Εὐλαβοῦ (= να φοβάσαι) τὰς διαβολάς, κἂν ψευδεῖς ..... (υποτ. ενεστ., γ' πληθ.)

γ. Ἐὰν ..... (υποτ. ενεστ., α' πληθ.) γενναῖοι, εὖ πράξομεν.